

سکانس

نگاهی به فیلم «خانه پدری»

خانه‌ای در تاریکی

سپاه‌الدین بورقانی

● مشکلات و حواشی‌ای که برای آثار فرهنگی در کشور ما به‌وجود می‌آید مساله تازه‌ای نیست و فرصتی دیگر می‌طلبد که به شکلی مفصل به آن پرداخته شود؛ اما اتفاقات نه‌چندان خوشایندی که بر سر اکران فیلم «خانه پدری» از چهار سال پیش تا حالا رخ داده، مثل بسیاری آثار دیگر، کاملاً بی‌مورد بوده و سبب شده تا یکی از مهم‌ترین و بهترین فیلم‌های سینمای ایران چندسال رنگ پرده را نبیند. خانه پدری مثل اکثر فیلم‌های کینوش عیاری فیلم‌قابل‌توجهی است و او در این فیلم همان مسیری را رفته که قبلاً در «بودن یا نبودن» و «سریال‌های هزاران چشم» و «روزگار قریب» آغاز کرده بود؛ منتها این‌بار قدرتمندتر و جسورتر. در بسیاری از خلاصه‌فیلم‌هایی که در مورد این فیلم نوشته‌شده یا صحبت‌های افسردگی که فیلم را دیده‌اند، مضمون اصلی، خشونت علیه زنان معرفی می‌شود. اما به‌نظرم این، همه فیلم نیست و خانه پدری سویه‌های مهم و ارزشمند دیگری هم دارد. برخی دیگر هم اصرار دارند فیلم‌را اپیزودیک تلقی کنند که این هم به‌نظرم اشتباه است. خانه پدری برعکس، دارای کل واحدی است که با بخش‌های مختلفی با استفاده از عناصری مشابه به یکدیگر وصل می‌شوند و به این ترتیب مقاطع زمانی متفاوت در که هر کدام ویژگی‌های اجتماعی و سیاسی متفاوتی وجود دارد، روایت می‌شوند. داستان به‌صورت غافلگیرکننده و تکان‌دهنده‌ای آغاز می‌شود؛ پدری به‌خاطر مسایل ناموسی در پی قتل دخترش است و در نهایت هم این کار را می‌کند؛ سکانسی که باعث شد تماشاگران آه از نهادشان بلند شود، اما عیاری خوشبختانه تاکید بیش از اندازی در این صحنه نکرده و در عوض کوشیده تا عمق تبعات بعدی این حادثه را در تمام طول فیلم نشان دهد. صد البته اینکه عده‌ای که در پی حذف این سکانس هستند می‌دانند که با این کار لطمه بزرگی به فیلم وارد می‌کنند؛ و اگر این قسمت حذف شود، چیزی از فیلم باقی نخواهد ماند.

خانه پدری روایت زندگی مستحشم از ۱۵ تا ۸۵ سالگی و در پنج‌مقطع زمانی است. به‌طور کلی درونمایه اصلی فیلم را می‌توان فرهنگی دانست که در مقاطع زمانی مختلف بازتولید می‌شود و به این ترتیب

تبعات آن در طول این مقاطع ادامه پیدا می‌کند و دامنگیر کارکنرهای فیلم می‌شود.اگر بخواهیم کلیت فیلم را به ستم‌هایی که علیه زنان روا داشته شده خلاصه کنیم، درواقع تم اصلی آن را فروگذاستیم و سایر ارزش‌های آن را نادیده گرفتیم. بسیاری از صاحبزنان معماری معتقدند در طول تاریخ ایران، ساخت خانه‌های ایرانی با نوعی پنهانکاری همراه بوده است و علت غایی آن را هم استبدادی می‌دانند که در رگ و ریشه انسان ایرانی جاخوش کرده است. حتما شما هم خانه‌های زیادی به چشمتان خورده است که بیرون آنها ظاهری ساده دارد اما درونشان آکنده از زیبایی‌های متوالانه گوناگون و پیچیدگی‌های معماری است. در خانه پدری هم می‌توان گفت همین اتفاق در حال وقوع است. علاوه بر اشاره به استبدادی که در میان انسان ایرانی وجود دارد و ظلمی که به زنان روا داشته می‌شود (و آن را حق هم می‌پندارند)، پنهانکاری‌هایی وجود دارد و شخصیت‌ها عامدانه در تلاش هستند تا دیگران متوجه آنهانشوند. عیاری برای نشان‌دادن این مضمون از عناصر زیادی استفاده کرده که در طول داستان به شکل‌های مختلف تکرار می‌شوند. آنهایی که چیزهایی برای مخفی‌کردن داشته‌اند حتی حاضر نیستند پای کاری که خود کرده‌اند بایستند و به ابزارهای مختلفی متوسل می‌شوند تا آن را از دیدگان پنهان کنند. این ماجرا از دفن کردن ملوک در زیرزمین شروع می‌شود و در طول چنددهه، بقیه شخصیت‌های فیلم، این مخفیکاری را ادامه می‌دهند. قفل کردن اتاق انتهایی زیرزمین، پنهان کردن ماجرا از سایر افراد و مسدودکردن در جلو زیرزمین با دیوار از جمله آنهاست. این پنهانکاری بعد از چنددهه، (احتمالاً در دهه ۷۰) در آخرین سکانس فیلم هم وجود دارد. زمانی که پسر محشم که هیچ‌گونه نقشی در ماجرای ملوک نداشته، کماکان مایل به پنهان کردن موضوع از دیگران است؛ به خاطر خانواده‌اش.

خانه پدری بدون درنظرگرفتن فضاسازی‌ها و المان‌ها و عناصری که عیاری هوشمندانه از آنها بهره برده فیلم جذابی از کار در نمی‌آمد. این موضوع که یک داستان به‌شدت تلخ و یک خانه می‌گذرد و کارگردان با استفاده از موسیقی بجا، عناصری که در موقعیت‌های مختلف به‌مضمون فیلم کمک می‌کنند و... ریتم خوبی را حاکم کند از توانایی‌های کیناوش عیاری است. امیدوارم که با وجود همه حواشی‌ای که برایش ایجاد کرده‌اند، بیشتر فیلم بسازد.

شرق: جمعی از ناشران موسیقی کشور، ۱۳ بهمن به علی جنتی، وزیر ارشاد اسلامی نامه‌ای اعتراضی نوشتند. ناشران در این نامه اعلام کردند که شیوه فعلی اجرای «ستاد صیانت و حمایت از آثار فرهنگی هنری» را به رسمیت نمی‌شناسند. در متن نامه که ابتدا «ایسنا» آن را منتشر کرد، آمده است: «به استحضار می‌رساند امضاکندگنان متن زیر به‌عنوان بخش فعال نشر و توزیع موسیقی رسمی کشور از تفکر، سیاستگذاری و شیوه فعلی اجرای «ستاد صیانت و حمایت از آثار فرهنگی هنری» در حوزه موسیقی رضایت نداریم و صرف نظر از شبیه وجهالت قانونی و جایگاه این ستاد، درخواست تغییر منش و شیوه اجرایی را با احترام گذاشتن به نظرات دست‌اندر کاران و کارشناسان خبره از حوزه

هنوز هم یخ جشنواره تجسمی فجر آب نشده است. هرچند اسامی در مقایسه با پنچوره قبل، تعداد چهره‌های شناخته‌شده در مراسم افتتاحیه جشنواره تجسمی فجر بیشتر بود اما به نظر می‌رسد این رویداد هنوز نتوانسته جایگاه خود را در میان هنرمندان این حوزه باز کند. سال ۸۷ زمانی که اولین جشنواره هنرهای تجسمی فجر برگزار شد، مسوولان تجسمی کشور اعلام کردند که این جشنواره قرار است به مهم‌ترین رویداد تجسمی کشور تبدیل شود اما این موضوع درحالی عنوان شد که جشنواره‌های فیلم، تئاتر و موسیقی سابقه‌ای بیش از دوده‌داشتند و در عرصه تجسمی نیز به‌دلیل برگزاری دوسالانه‌های رشته‌های مختلف با عمری چندساله، جشنواره تجسمی فجر یک اتفاق تازه محسوب می‌شد. با برگزاری اولین دوره جشنواره و جای خالی بسیاری از چهره‌های صاحب‌نام که به یک رویداد اعتبار می‌بخشد، چنین به‌نظر آمد که جشنواره تجسمی فجر برای اینکه بتواند جایگاهی ویژه در میان هنرمندان باز کند، راه درازی دارد. البته این امید در دوره‌های بعد هم به تحقق نپیوست و این جشنواره کژدار و مریز به راه خود ادامه داد تا به ششمین دوره رسید. اندکی بعد از انتخاب دولت جدید و روی کار آمدن علی مرادخانی به‌عنوان معاون هنری، عباس میرهاشمی، دبیر جشنواره که در دوره‌های قبل نیز هدایت آن را برعهده داشت، وقفه پیش‌آمده در برنامه‌ریزی امور را دلیل استعفاي خود عنوان کرد. مرادخانی با رد این استعفا و افزایش بودجه ۴۰ درصدی جشنواره که به یکمیلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان رسید، انگیزه مسوولان برگزاری جشنواره را بیشتر کرد. البته این تنها حمایت مرادخانی نبود. او در مراسم افتتاح ششمین جشنواره تجسمی فجر که عصر دوشنبه، ۴ بهمن در فرهنگستان هنر برگزار شد، از تلاش برای خرید اثر خبر داد: «می‌توان تعدادی از آثار این جشنواره را خریداری کرد چراکه خود ذخیره‌ای است و باعث ایجاد حرکت در میان هنرمندان می‌شود.»معاون هنری وزارت ارشاد

نامه ۲۸ ناشر موسیقی به وزیر ارشاد:

از شیوه ستاد «صیانت از آثار» رضایت نداریم

نشر موسیقی داریم» این نامه به امضای شرکت‌های «ایران گام»، «رهگذر هفت اقلیم»، «هرمس»، «پردیس موسیقی معاصر»، «راوی آذر کیمیا»، «آوای مهربانی»، «آوای سسوته‌لان»، «آوای باغ‌مهر»، «آویژه هنر»، «هزار نغمه بسته‌نگار»، «خنیاگران شاهو»، «روزان»، «آواخورشید»، «الستودیو صبا»، «آواز بیستون»، «نو نوای شب کویر»، «آوای نکبسا»، «نغمه حصار»، «ترانه شرقی»، «ایران صوت»، «هنر شهر»، «نی داوود»، «آوای ماندگار»، «هم‌آواز آهنگ»، «گلچین آوای شرق»، «ماهور»، «پیام اسلام» و «سی لحن باربد» رسیده است. ناشران موسیقی در حالی به چنین اقدامی دست زدند که چندی پیش نیروی انتظامی مرکز موسیقی «پتهوون» را به دلیل نصب‌کردن هولوگرام بر روی آثار به مدت دو روز پلمب کرده بود.

ششمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر افتتاح شد

جای خالی بزرگان

سحر آزاد

همچنین بر لزوم معرفی هنرمندان ایرانی در دنیای امروز تاکید و افزود: «مشکلات مالی نمی‌تواند حضور هنرمندان در عرصه جهانی را متوقف کند، به زودی هنرمندان کشورمان در یک نمایشگاه خارجی شرکت می‌کنند که معاونت هنری به‌عنوان متولی اجرایی، هماهنگی‌ها و مسایل زیربنایی را انجام می‌دهد.»عباس میرهاشمی، دیگر سخنران این مراسم بود که ضمن ارائه گزارشی از جزئیات این دوره به تقدیر شش

شرق: حتی برف سنگین پایتخت در یازدهمین روز بهمن هم مانع آمدن دوستداران «مسعود کیمیایی» به سالن همایش‌های برج میلاد نشد! آنها آمده بودند تا «متروپل» آخرین ساخته این کارگردان را ببینند و به روال دیگر برنامه‌های جشنواره، بعد از نمایش فیلم در جلسه مطبوعاتی فیلم شرکت کنند. کیمیایی اما به برج میلاد و کاخ جشنواره نیامد و از آنجا که دلیل این غیبت در زمان نمایش فیلم اعلام نشد، برخی خبرنگاران با دلخوری سالن نمایش را ترک کردند اما بر اساس پیگیری‌های «شرق»؛ کیمیایی به علت سرماخوردگی شدید نتوانسته بود روز گذشته در نشست رسانه‌ای فیلم خود در کاخ جشنواره حاضر شود. او در هر حال، با نیامدن به جشنواره اهالی رسانه را غافلگیر کرد و همین امر، باعث شد فیلم با تأخیری ۱۵دقیقه‌ای روی پرده رود. نمایش «متروپل» واکنش‌های مثبت و منفی زیادی را در پی داشت. در حالی که به اعتقاد برخی، فیلم به‌هیچ‌وجه نشانه‌ای از سینمای کیمیایی را در خود ندارد و از کارگردانی که فیلم‌های بزرگی چون «قیصر»، «گوزن‌ها» و «ندان مار» را در کارنامه خود دارد انتظار ساخت چنین اثر ضعیفی دور از ذهن است؛ شماری دیگر از منتقدان بر این باورند که این کارگردان اصول و عقاید همیشگی فیلمسازی خود را در فیلم پیاده و اجرا کرده است. در هر حال سرمای شدید تهران، بیماری کیمیایی و غیبت او دست به دست هم داد تا نمایش فیلم در روز چهارم جشنواره با حاشیه همراه شود. «متروپل» با بازیگری مهناز افشار، پولاد کیمیایی، محمدرضا فروتن، ساعد سهیلی، یوسف مرادیان، شقایق فراهانی، سحر دولتشاهی و اکبر معززى در بخش سودای سیمرغ سی‌ودومین جشنواره بین‌المللی فیلم به نمایش درآمد.

تشکیل می‌دادند که آثارشان در نمایشگاه حضور دارد و همچون دوره‌های قبل، تعداد کم چهره‌های پیشکسوت و معروف حس می‌شد. اولین حضور داروان خارجی در نمایشگاهی که تا چهار اسفند در فرهنگستان هنر برپا شده است، آثار بخش رقابتی شامل ۹۹۱ اثر از ۸۰۰ هنرمند ایرانی در بخش ملی در رشته‌های نقاشی، خوشنویسی، نگارگری، مجسمه‌سازی و سرامیک هنری و آثاری از هنرمندان ۳۱ کشور خارجی در رشته‌های بوستر، عکاسی، کار بکتاور و تصویرسازی به‌نمایش درآمده است. بخش غیررقابتی جشنواره همچون دوره‌های قبل به رایه آثار از هنرمندان پیشکسوت می‌پردازد که قرار است ۱۷۷ اثر از ۲۱ بهمن در فرهنگسرای نیاوران به نمایش گذاشته شود اما این بخش یک تفاوت عمده با سال‌های قبل دارد. این آثار با توجه به مضامین مطرح‌شده در جشنواره به هنرمندان سفارش داده شده‌اند و به همین دلیل مربوط به یک‌سال اخیر هستند. این درحالی است که در پنج دوره قبل، آثار به نمایش درآمده معمولاً از گنجینه سوره هنرهای معاصر بودند. نکته دیگری که می‌توان امیدوار بود که جشنواره تجسمی فجر بتواند گام‌های محکم‌تری برای آشتی با هنرمندان بردارد، حضور داروان خارجی برای اولین‌بار است. هفت داور خارجی، قضاوت نهایی آثار بخش بین‌الملل را انجام می‌دهند، ضمن اینکه طی برگزاری جشنواره به برگزاری ورکشاپ نیز خواهند پرداخت. ششمین جشنواره تجسمی فجر درحالی آغاز به کار کرده است که از نظر توجه به مواردی همچون دعوت داروان خارجی، کیفیت آثار به‌نمایش درآمده، سفارش اثر به هنرمندان و برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های علمی، برنامه‌ریزی بهتری داشته است اما با توجه به گستردگی هنرهای تجسمی و جزیره جداگانه‌ای که هنرمندان این رشته در مقایسه با دیگر هنرها دارند، برای اینکه بتواند رقابت جدی و فراگیری را به‌وجود بیاورد، نیازمند توجه بیشتری است.

با جشنواره فیلم فجر: «قصه‌ها»

تلنگری به ما

زینب اسماعیلی

بیا برات تعریف کنم که چه بر من گذشته. حرف‌های من را که نویسی خودش به کتابه. این جمله را اغلب هنرمندان و داستان‌نویسان و روزنامه‌نگاران که نفس به نفس با مردم شده باشند، هر از گاهی شنیده‌اند. هر آدمی قصه‌ای دارد و «قصه‌ها» قصه همین آدم‌هاست که می‌شناسیم؛ طوبی‌خاوم، که پسرش مسافرکش است و پسر دیگرش لیسانسه و بیکار است و به‌دلیل اعلام اعتراضش در خیابان به حبس افتاده، آقای پیری که عریضه درمانی‌اش را می‌خواند و از پامال شدن خشن در یک اتفاق ساده، گلایه می‌کند، زنان آسیب‌دیده‌ای که سیگار کشیدن بین خلاف‌هایشان، بچه‌بازی است، ایسز و اعتیاد، افسردگی و... آنها را به رگ‌زدن می‌رساند، کارگران معترض که با مینی‌بوس می‌روند تا اعتراضشان را اعلام کنند، آقای فیلمبردار که معلوم نیست فیلم‌هایی را که می‌گیرد، قرار است چه کند اما می‌داند که «هیچ فیلمی برای همیشه در کمد نمی‌ماند»، سارا که هروین را ترک کرده و حامد که عاشقش شده. شما را نمی‌دانم اما من، گویی آدم‌های قصه‌ها را نوی کوچه و خیابان‌های اطرافم، دیدم. هر آدمی سرگذشتی دارد که می‌تواند قصه شود؛ آدم‌هایی که در این سال‌ها زیر بار تورم و گرانی، نوی کارخانه‌هایی که چندماه، چندماه، چندروز غازی به نام حقوق علی‌الحساب، تمام شهروندان و مسوولان.

فاطمه محمد آریا و جهان‌میلاد در صحنه‌ای از «قصه‌ها»

یادداشت روز

«صیانت آثار» و دغدغه ناشران

رامین صدیقی
مدیر نشر هرمس

● هرچند تشکیل ستادی برای «صیانت و حمایت از آثار فرهنگی هنری» همواره از دغدغه‌های ناشران بوده؛ با این حال برنامه‌های این ستاد در حالی در تابستان سال ۹۱ لازم‌الاجرا شد که قبل از آن چیزی در این خصوص به ناشران و دست‌اندر کاران ابلاغ نشده بود. ظاهراً دفتر موسیقی در دوران صدارت آقای میرزمانی آنچنان ضرورتی بر ابلاغ توافقات آن دفتر و کمیته صیانت به بدنه موسیقی نداشت و تنها پس از بروز مشکلات و توقیف اموال بسیاری از فروشگاه‌ها، این دستورالعمل نهایتاً با نزدیک به سه‌ماه تأخیر نسبت به اجرایی‌شدن آن، در ۲۹ آبان ماه ۹۱ ابلاغ شد. با توجه به مشکلات عدیده وارد به شیوه اجرای این امر، این موضوع با پیگیری مستمر ناشران تا پایان سال ۹۱ به تعویق افتاد اما در این مدت نیز توجه زیادی به تجربیات و نظرات ناشران نشد. درواقع موضوعی که خود ناشران پیشنهادش دادند، بدون نظر ناشران و توسط کمیته صیانت به شکلی پُر ایراد پیاده‌سازی شد. کمیته صیانت از آثار با این هدف تشکیل شد که بتواند از دزدی آثار هنری جلوگیری کند اما شکل اجرای آن عملاً سبب شد تا بر ناشرانی که با مجوز و از مجاری رسمی به انتشار می‌پرداختند، خسارات جبران‌ناپذیری وارد شود و کار، بدتر گره بخورد. با توجه به عدم حصول نتیجه در دوره قبل و همچنین استمرار مشکلات که سبب توقیف‌شدن کالاهای برخی فروشگاه‌ها و در مورد اخیر حتی بسته‌شدن موقت یکی از فروشگاه‌های باسابقه شد، تصمیم بر آن شد تا در نامه‌ای، ناراضیانی خود را به شیوه اجرایی و حتی ماهیت حقوقی «ستاد صیانت و حمایت از آثار فرهنگی هنری» به اطلاع وزیر محترم ارشاد برسانیم. ما با اصل هدف ستاد صیانت مشکلی نداریم؛ اما هرقد رهم نیت خیری پشت آن باشد متأسفانه به علت کم تدبیری، تبعات بسیار بدی به‌همراه داشت. برای این منظور یک‌سال دوندگی کردیم، در زمان وزیر ارشاد دولت قبلی اقداماتمان شروع شد، اما امسال و در این دولت با توجه به فضای امیدوارانه‌ای که در هنر حاکم نشده است امیدوار شدیم تا اقدامات ما سرانجام به نتیجه برسد. خوشبختانه در قدم نخست و برای همراهی با کلابه ناشران، اجرای مطرح قدیم تا زمان تدوین شیونامه جدید، توسط وزارت ارشاد و مرکز موسیقی متوقف شد.

پیشنهاد روز

ستاره‌های تجسمی در گالری «هما»

● شرق: مجموعه پرتوهایی از سهراب سپهری، فریدون آو، آیدین آغداشلو، پرویز تناولی، بهمن محمص، فریده لانجایی، منیر فرامفرماییان، فرهاد مشیری، رضا درخشانی و صادق تیرافکن از تاریخ ۱۸ بهمن در گالری «هما» به نمایش درمی‌آید. این سری از نقاشی‌های حسین تمجید با عنوان «کارت ملی» در ادامه مجموعه‌های پرتومهایی است که در آن دوسال گذشته در استودیوی این هنرمند خلق شده‌اند؛ تمجید در مقدمه این نمایشگاه با اشاره به ساخت هویتی جامعه به نقش چهره‌ها در الگوسازی و مفهوم جدا افتاده و حذف‌شده آنها در فرهنگ معاصر ایران اشاره می‌کند و به‌شکلی استعاری دورگیری‌شدن پرتره‌هایش را به تصاویر کارت ملی مقایسه می‌کند. او در این باره می‌نویسد: «جداشدن تصویر فرد از پس‌زمینه‌ای است که در آن قرار دارد، هویت شکلی او را تغییر می‌دهد، این اتفاق به شکل روانی در جاکردن فرد از بستر زیستی او نیز رخ می‌دهد. همین کشف کوچک برای من تا به امروز انگیزه ساختن سه سری پرتره بوده است اما در نهایت انگار جاکردن فرد از زمینه باز هم ما را از پیش‌انگاشت‌ها نسبت به او فارغ می‌کند.»این نمایش تا پایان بهمن‌ماه به آدرس کریم‌خان، خیابان سنایی، کوچه چهارم غربی، پلاک ۸ رودروی مخاطبان قرار خواهد داشت. پس از این نمایش نیز گالری هما میزبان چیدمانی از ابوشاهی خواهد بود.

سرخط

● ایسنا: فریدون جیرانی خواستار نمایش «آشغال‌های دوست‌داشتنی»، محسن امیر یوسفی در جشنواره فیلم فجر شد.
● شرق: «بعد یازدهم» اثر شماره یک «سمفونی رومی»، تازه‌ترین آلبوم حافظ ناظری با همراهی پدرش شهرام ناظری تا پایان بهمن به‌صورت بین‌المللی منتشر می‌شود.

● مهر: دبیر ششمین جشنواره ادبی یوسف با اعلام انتخاب برگزیدگان این جشنواره در هر دو بخش از آن از برگزاری اختتامیه آن در ۲۹ بهمن‌ماه خبر داد.

● شرق: حسین پارسایی، کارگردان تئاتر قصد دارد بر اساس رمان «البور نویبست» شاهکار چارلز دیکنز نمایشی موزیکال را در پاییز ۹۳ تالار وحدت روی صحنه‌برد.